

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Paulus voor Agrippa

Waarom wordt het bij u ongelooflijk geacht,
als God doden opwekt?

(Hand. 26:8)

We weten veel van Paulus. Meer dan van welke apostel ook. Hij heeft dan ook meer gedaan dan de andere apostelen (1 Cor. 15:10).

Dat stelt ons wel voor de vraag: waarom juist Paulus?

Ten diepste is dan als antwoord alleen maar te geven: dat is Gods souverain welbehagen.

Toch kunnen we er iets meer over zeggen. We weten niet voor niets zo veel over Paulus.

Het is terecht gesteld: na de uitstorting van de H. Geest is het belangrijkste feit in de kerkgeschiedenis, de roeping en de bekering van Paulus.

De eerste reden, die wel te noemen is — hoewel dat in dit hoofdstuk — niet genoemd wordt, is wel het feit dat Paulus een man van twee werelden was. Hij kwam uit Tarsen in Klein-Azië. Een stad met een Grieks levens- en denkpatroon. Bovendien gaf dat Paulus het voordeel, dat hij romeins burger was van geboorte (Hand. 22:55). Daarbij was hij toch ook een vrome Jood. Opgevoed naar de strengste regels van het Farizeïsme. Hij is uitgekozen omdat het hem niet moeilijk viel de Joden een Jood te zijn en de Grieken een Griek.

—o—

Dat „man van twee werelden zijn” ontvangt overigens in zijn verdediging voor Agrippa niet de nadruk. De nadruk valt helemaal op zijn verleden als lid van de „meest nauwgezette partij van onze godsdienst, als Farizeeër”. En op zijn verleden als vervolger van de christenen en hoe het gekomen is dat hij van vervolger vervolgde werd. Waarom hij zich aangesloten heeft bij die mensen, die hij eerst zo fel heeft nagezeten.

Nu de grote verandering in zijn leven is geweest dat hij Jezus van Nazareth, die echt gestorven was, weer levend gezien heeft op de weg naar Damascus. Hij werd daardoor voortaan een getuige van het feit dat hij de Heiland levend gezien had na zijn dood. Getuige dus van het feit dat Hij waarachtig opgestaan is uit de doden. De opstanding, dát maakte heel zijn leven anders. Dat bracht verandering in ál zijn opinies.

Men hoort haast de ergernis, als hij de vraag stelt: waarom wordt het ongelooflijk geacht dat God doden opwekt? Dat is toch

niet minder dan de almacht Gods in twijfel trekken. Dat is ook omverwerping van alles wat Mozes en de profeten gezegd hebben (Hand. 26:22, 23). De opstanding is niet minder dan het knelpunt in zijn verschil met de niet-christen-Joden. Dat had hij al gezegd voor het sanhedrin (Hand. 23:6). Dat zegt hij nu weer.

—o—

Bij enig nalezen van dit boek, trouwens van heel de Bijbel, wordt het wel duidelijk dat het inderdaad steeds gaat om de opstanding van de Christus en van al de Zijnen. De apostelen hebben het steeds over de opstanding. De vijanden begrijpen het dan ook goed. Daartegen komen ze steeds maar in verzet (Hand. 4:1, 2).

Maar wat voor het verstand inderdaad ongelooflijk is, is voor het gelovig hart te aanvaarden, omdat het niet minder betekent dan dat waarop al Gods heilshandelen, de eeuwen door, gericht is geweest. De opstanding geeft licht naar achteren, geeft inzicht in het Oude Testament, en straalt helder licht uit naar voren.

Geeft niet minder dan de zekerheid van het komen van de nieuwe wereld, met de nieuwe, de vernieuwde mensheid.

—o—

Juist bij Paulus is duidelijk te zien, waarom „het vlees” steeds weer tegen deze waarheid in opstand komt. Zijn Farizeïsme was de oorzaak van zijn vervolgen van de christenen. Hij was geen beul, toen hij vervolgde. Hij kwam op voor de eer van Mozes' wet. Het Farizeïsme is niet alleen maar zo erg omdat het zo veel bepalingen bij de wet des Heren had gemaakt. Want daarvan zegt de Here Jezus: alles wat zij u zeggen, doet dat (Matth. 23:3). Maar het ergste was dat het de mensen leerde dat men door eigen werk behouden moest worden. Dat men zelf moest zorgen voor eigen zaligheid en dat dat nog mogelijk zou zijn ook.

En dat bouwwerk van recht-overeind-testaan-voor God stort ineens, als men hoort van de dood en de opstanding van de Christus, van de Middelaar. Door de dood en de op-

standing van Christus is er zekerheid over de vergeving der zonden, uit genade alleen.

Zekerheid over de mogelijkheid van een leven der dankbaarheid, dat de genade laat doorwerken en zekerheid over de zalige wederopstanding der vromen.

Zo is het ook niet moeilijk in te zien, waarom juist Paulus met zijn verleden, in dienst genomen is door de verrezen Christus. Hij is de „kroongetuige” geworden inzake de opstanding. Er is niemand die zich meer verzet heeft tegen het evangelie van de dood en de opstanding dan juist Paulus. Hij is de grootste van alle zondaren. En hij de grootste van alle zondaren, heeft geleerd af te zien van alle werken naar het vlees, en geleerd te vertrouwen op die God, die goddelozen vrijspreekt.

Paulus is een man die vraagt dat men hem navolgt (Fil. 3:17). Dat is nogal wat als de ene mens vraagt dat andere mensen hem navolgen. Maar hij mocht het doen vanwege zijn geheel enige positie in de kerkgeschiedenis (1 Tim. 1:15, 16).

In een wereld vol wanhoop, waarmee deze tijd en elke tijd toch wel valt te typeren, is het meer dan ooit noodzakelijk vast te houden aan de opstanding. Aan het verzoenend karakter van de dood van de Here Jezus.

Wat centraal is in de Bijbel, zal centraal dienen te zijn in ons denken en ook centraal dienen te blijven in alle prediking van het evangelie.

Het zou zelfs niet moeilijk zijn om alle geschillen in de kerk op te lossen, als we van hieruit maar werkelijk dachten en leefden.

H. Amelink - Langerak

KERKELIJK Leven

Geweigerde opheldering brengt opheldering

In het nummer van De Reformatie van 14 maart jl. schreef prof. Kamphuis in antwoord op mijn artikel in Opbouw van 6 maart een artikel onder het hoofd „Opheldering geweigerd”. Daaruit leid ik af, dat hij zowel als ik van oordeel zijn, dat we de gedachtenwisseling bij gebrek aan overeenstemming gevoelig kunnen afsluiten. In het nummer van 21 maart volgt er nog een aanhangsel betrekking hebbende op een mogelijke groep, die, achter de schermen werkende, druk op de Uitgeefster zou hebben uitgeoefend in maart 1956 om de bestaande Redactie haar ontslag aan te zeggen.

Op het punt staande weer voor een aantal weken voor zaken naar het Westelijk Halfrond te vertrekken, stel ik er prijs op, vooraf een deze discussie mijnerzijds afsluitend wederwoord te bieden.

Om met het laatste te beginnen, de heer Van Spronsen schrijft aan prof. Kamphuis, dat het gesprek met wijlen broeder J. G. van Oord niet plaats vond tijdens de zittingen van de Synode Enschede, maar in de trein naar Enschede. Dat verschil noem ik nu van mijn kant „klein goed”. Hoofdzaak is, dat het gesprek heeft plaats gevonden en dat het ging over „de onderhavige zaak”. De heer Van Spronsen schrijft verder, dat er volstrekt niet gesproken is over een „pressiegroep”, die de Uitgeefster van De Reformatie in een andere richting zou hebben gedwongen. Hij kwalificeert dat als pure „uit-de-duimzuigerij”. Nu is het woord „pressie-groep” van mij en niet van broeder Van Oord. Ieder kan dit lezen in mijn artikel in „Opbouw” van 6 maart. Het was mijn persoonlijke kwalificatie van zulk een groep.

In oktober 1956 schreef ik prof. Kamphuis van broeder Van Oord te hebben vernomen, dat de uitgeefster door een bepaalde groep gedwongen zou zijn, maatregelen te treffen t.o.v. de oude redactie. Men zou geen andere mogelijkheden meer hebben gezien dan zo te handelen. Dat zou dus niet waar zijn.

De heer Van Spronsen wenst nu, dat wij hem zullen geloven, dat dit pure uit-de-duimzuigerij is geweest van de kant van wijlen de heer J. G. van Oord. Vooraf plaats ik de opmerking, dat prof. Kamphuis, die overigens wel weet prompt te antwoorden en ook zijnerzijds staat op tijdige beantwoording (als voorbeeld verwijs ik naar het witboek „Rekenschap” van de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk Maassluis en de daarbij gevoegde bijlagen van gevoerde correspondentie met prof. Kamphuis), op die mededeling mijnerzijds, gegeven ter verklaring van het optreden van broeder Van Oord, eerst na ruim dertien jaar terugkomt. Wat had meer voor de hand gelegen dan dat hij, die toch verondersteld mocht worden, goed geïnformeerd te zijn, dit toen in okt. 1956 ook van zijn kant categorisch had ontkend? Dan had ik hem meteen erop kunnen wijzen, dat ongeveer precies hetzelfde mij was bericht reeds in april 1956 door ds. Den Boeft, voorzitter van de Raad van Advies van de nieuwe re-

dactie. Deze gaf in zijn brief van 13 april aan mij in de aanhef van zijn schrijven informatie over het bestaan van zulk een groep, gelijk men uit mijn artikel in „Opbouw” van 6 maart kan vernemen, alsook over de op grond daarvan genomen beslissingen t.o.v. de redactie van De Reformatie. Daarover zwijgt prof. Kamphuis. Wie moet ik nu geloven?

Wijlen de heer J. G. van Oord en wijlen ds. Den Boeft of de heer Van Spronsen? Ik houd het maar bij de eerstgenoemden. De lezer van mijn brochure „Opheldering” heeft daaruit vernomen, dat de heer Van Spronsen reeds eerder blijk gaf te lijden aan kortheid van memorie. Ik verwijs naar blz. 15 van „Opheldering”, waarin vermeld wordt, dat de heer Van Spronsen in 1954 vroeg om aanwijzing van zijn beweerde contacten, buiten de redactie om met anderen over zaken, die de redactie betroffen, hetgeen hem nog geen jaar tevoren in een volledige redactievergadering met de bewijzen was aangetoond en toen door hem als zijnde onjuist van zijn kant was erkend.

In zijn artikel van 14 maart brengt prof. Kamphuis de volledigheid van mijn archief over „De Reformatie” ter sprake. In mijn brochure heb ik reeds vermeld, dat ik een keus moest doen uit een veel overvloediger collectie materiaal. Wanneer ik uit zou zijn geweest op sensationeel nieuws b.v. dan had ik stellig nog andere zaken kunnen vermelden. Het zou dan een waar boekdeel zijn geworden. Herhaaldelijk is met medewerkers door de redactie-leden te Kampen gesproken en geschreven over ingezonden artikelen. Ik dacht en denk ook nu nog, dat ik dit deel van het archief van de beide redactie-leden Jager en Veenhof best kon missen. In de jaren, waarin ik deel uitmaakte van de redactie van „De Reformatie”, en ook in mijn functie van eindredacteur van „Ambt en Plicht”, heb ik het herhaaldelijk meegemaakt, dat met een medewerker moest worden gesproken over bepaalde zinsneden in zijn artikel. Daaraan mag m.i. noch prof. Kamphuis, noch wie ook, te vérgaande conclusies verbinden, alsof dit zou wijzen op een bestaande principiële strijd. Ik beweer allermint, dat ik geen verschil van opvatting zou zien tussen verschillende medewerkers van „De Reformatie” en de redactie-leden van destijds. Zulk een blijkbaar ernstig opgevat verschil was er in 1956 tussen de professoren Doekes en Schilder inzake Kralingen. Drie jaar later viel de ernst van dit verschil voor prof. Schilder gelukkig weg. Dit jaar is er b.v. het verschil in opvatting over de doop aan geadopteerde kinderen, waarover prof. Kamphuis het geheel oneens is met de meerderheid der Synode te Hoogeveen. Zelf sta ik wat deze zaak betreft geheel aan de kant van prof. Kamphuis. Het is m.i. zelfs de vraag, of dit inderdaad nog blijft binnen de grenzen van Schrift en Belijdenis. Dit laatste is voor mij het bepalende; het was en is het ook voor de overige leden der oude redactie. Verschil van inzicht zal er altijd blijven op bepaalde punten. Er moet ruimte blijven binnen de grenzen van Schrift en Belijdenis voor een zakelijke, geargumenteerde, open gedachtenwisseling, ook in de pers.

Aan het slot van mijn brochure wees ik reeds op het gevaar van „dirigisme”, dat ons bedreigt en dat, hoewel principiële volkomen verschillend van het communistisch dirigisme, toch door dezelfde systematiek wordt beheerst. Ik sta in dezen niet alleen, want in „De Wekker” onder het opschrift „Triest” werd ook al de aandacht erop gevestigd, dat op deze wijze de sfeer niet veel gaat verschillen van die in een door communisten geregeerd land, waarbij ook „De Reformatie” werd genoemd, zij het ook in verband met een andere zaak.

Al is de oude redactie zich ervan bewust, dat zij allermint volmaakt werk heeft verricht, in ieder geval weet zij zich vrij van dirigistische motieven en doelstellingen, gelijk haar beleid ook heeft bewezen.

Wanneer nu prof. Kamphuis in geding brengt een artikel, dat hij had willen schrijven in weerlegging van hetgeen ds. Visee had geschreven, dan stel ik allereerst vast, dat tegen de verschijning van het artikel, wat zijn principiële inhoud betreft, geen bezwaar bestond. Prof. Kamphuis wilde in de tekst geen veranderingen aanbrengen en daarom werd het niet geplaatst. Van discriminatie was in dezen m.i. dan ook geen sprake.

Prof. Kamphuis neemt het mij kwalijk, dat ik geen aandacht besteed aan de reeks artikelen, door hem in 1957 geschreven. Mijn argument is, dat ik het van zijn kant zakelijk onjuist acht, een principiële strijd, die gewoed zou hebben in 1954 in geding te brengen tegenover een redactie, die hem medio februari 1956 uitnodigde als medewerker tot „De Reformatie” toe te treden, welke uitnodiging door hem na een week van beraad werd aanvaard. Zijn wens van een groter arbeidsveld dan aanvankelijk werd voorgesteld, werd in welwillende overweging genomen. Van enig overig bezwaar, dat bij hem zou leven, repte hij niet.

Er kon niets van komen, omdat prof. H. J. Schilder plotseling uit de redactie trad, hetgeen verder onderling overleg, alsook overleg met de Uitgeefster nodig maakte. Men kan hiervan de oude redactie op geen enkele wijze een verwijt maken. Zij nodigde prof. Kamphuis als medewerker uit en hij aanvaardde deze uitnodiging. Wanneer nu prof. Kamphuis zonder voorafgaand overleg met de oude redactie op advies van de uit de redactie getreden prof. Schilder op uitnodiging van de Uitgeefster bereid blijkt te zijn, de plaats van de oude redactie mee te helpen bezetten, dan acht ik dit optreden zakelijk verwerpelijk.

Onder dit gezichtspunt acht ik het spreken van een principiële strijd, die in die jaren gewoed zou hebben, ter verdediging van deze handelwijze een overtrokken en gechargeerde voorstelling van zaken, een redenering „pour besoin de la cause”.

Prof. Kamphuis weigert op mijn uitnodiging tot het verstrekken van opheldering, ook over zijn in het voorgaande gewraakte beleid, in te gaan. Het spijt me.

Deze geweigerde opheldering brengt m.i. toch opheldering.

Het gaat er mij vooral om, dat de lezers van „De Reformatie” van destijds en nu, op grond van feiten, die ze beoordelen kunnen in hun samenhang en samengang, weten hoe het bij de redactiewisseling van „De Reformatie” is toegegaan. Alles voltrok zich in zeer kort tijdsbestek; hierbij volgen de feiten en data van de laatste maanden:

4 januari 1956: In een vergadering met de Uitgeefster wordt overeenstemming bereikt tussen Uitgeefster en Redactie over het punt, dat de redactie, behoudens definitieve goedkeuring van de Uitgeefster, zal worden gevoerd door Doekes, Groen, Jager, Schilder en Veenhof.

Prof. Schilder zal de rubriek „Kerkelijk Leven” verzorgen (vgl. Opheldering blz. 33).

13 januari 1956: De Uitgeefster bevestigt schriftelijk hiermee accoord te gaan. Een redactie-samenstelling met 5 professoren mag geen precedent vormen voor de toekomst. Dit was ook de opvatting van alle redactie-leden. Tenslotte sprak de Uitgeefster haar wens uit, dat, evenals ten tijde van prof. dr. K. Schilder, actuele vraagstukken, ons kerkelijk leven rakende, breedvoerig zouden worden besproken. Het aantrekken van redactie-leden en

P. Groen - Rotterdam

medewerkers zou plaats hebben in overleg tussen redactie en uitgeefster. De naam van medewerkers en schrijvers van artikelen moet ook bij de Uitgeefster bekend zijn.

- 26 januari 1956: De heer Van Spronsen schrijft een uitvoerige brief aan prof. Jager, trachtende bij dezen begrip te wekken voor het feit, dat hij artikelen, door prof. Jager ter plaatsing opgezonden, buiten medeweten en achter de rug van prof. Jager om, ter lezing en beoordeling had ingezonden aan prof. H. J. Schilder, die toen nog geen deel uitmaakte van de redactie. De brief eindigde met de slotzin: De bezwaren tegen U betreffen in geen geval wat U **wel** schrijft, doch liggen in wat U **niet** schrijft. Een zelfverdediging in een kwalijke zaak, eindigende in een opmerking, niet nader toegelicht, van op z'n zachtst gezegd zeer onbeleefd karakter. Dit was althans het standpunt van alle redactie-leden. Prof. H. J. Schilder nam de moeite uit eigen initiatief deze beoordeling ter kennis van de heer Van Spronsen te brengen.
- 31 januari 1956: De heer Van Spronsen tracht prof. Jager te bewegen tot een mildere beoordeling van de door hem gekozen vergelijking wat betreft de relatie Uitgeefster-Redactie met die van de Koningin en het Kabinet in zijn brief van 26 januari.
- 2 februari 1956: Op grond van deze gang van zaken dient prof. Veenhof zijn ontslag in als redacteur.
- 4 februari 1956: Prof. Jager schrijft mij, besloten te hebben, zijn arbeid voor „De Reformatie” neer te leggen. Letterlijk schrijft hij: Ik ben de strijd moe (d.i. de strijd met de Uitgeefster, jarenlang aan de gang, G.). Tenslotte hoef ik niet voor mijn verdriet aan een krant mee te werken.” Hier moet ik een rectificatie aanbrenge in wat ik schreef op blz. 35 van mijn brochure: „Prof. Jager diende zijn ontslag in. Hij werd hierin gevolgd door prof. Veenhof.” Het was wat de personen betreft precies het omgekeerde.
- 7 februari 1956: De heer Van Spronsen antwoordt prof. Jager op diens brief van 3 februari. Hij trekt zijn brief van 26 januari in. Het spijt hem, dat prof. Jager schreef „dat u geen vertrouwen meer heeft in de goede samenwerking tussen u en ons”. (vgl. Opheldering, blz. 35).
- 10 februari 1956: Proff. Jager en Veenhof trekken hun ontslagneming in. Doekes, Groen, Jager, Schilder en Veenhof berichten de Uitgeefster, dat zij bereid zijn, samen de redactie van „De Reformatie” te vormen (vgl. Opheldering, blz. 36).
- 17 februari 1956: Prof. Jager schrijft van de heer Van Spronsen te hebben ontvangen een bericht van instemming met de brief, waarin de vijf redactie-leden zich bereid hebben verklaard samen de redactie te vormen. Een publicatie daarvan voor „De Reformatie” werd door mij prompt opgezonden naar Goes. In haar vergadering komt de redactie unaniem overeen, prof. Kamphuis uit te nodigen toe te treden als medewerker voor de behandeling van zendingszaken in „De Reformatie”.
- 21 februari 1956: Na een gevraagde week van beraad bericht prof. Kamphuis, de uitnodiging te willen aanvaarden, mits aan zijn rubriek een bredere strekking dan alleen zendingszaken wordt gegeven. Deze zaak werd in opdracht van de redactie door mij met prof. Kamphuis behandeld. Ik bracht aan prof. Jager, secretaris van de redactie, dit voorstel over met aanbevelend advies om de rubriek van prof. Kamphuis de titel te geven „Bij dichters en schriftgeleerden”, zulks in verband met de gedachte van

prof. Kamphuis om als bijdrage het resultaat van een studie te publiceren over de dichtkunst onder Israël.

- 23 februari 1956: Prof. Jager bericht mij, dat het voorstel om de rubriek voor prof. Kamphuis uit te breiden het best in de volgende redactie-vergadering ter sprake kan komen. Dit zou mogelijk nog wel even kunnen duren door opnieuw gerezen moeilijkheden met prof. H. J. Schilder (vgl. blz. 37 en 38 van brochure „Opheldering”).
- 13 maart 1956: Prof. H. J. Schilder bericht aan de overige redactie-leden, dat hij zijn woord terug vraagt en tevens bedankt als medewerker van „De Reformatie”. Samenvatting van zijn argumenten treft men aan op blz. 38 van „Opheldering”. Wat zijn moeite ongemeen heeft versterkt, is — naar hij schrijft — zijn bezwaar tegen het standpunt, dat prof. Doekes innam ter Synode van Enschede betreffende de zaak „Kralingen”. Hij concludeert: „Heeft prof. Doekes — 1956 gelijk, dan is het met mij grondig mis en mag ik zeker niet beginnen in Kerkelijk Leven. En omgekeerd.” Als beste van twee voorstellen geeft hij de redactie in overweging „De Reformatie” maar op te heffen. Men zie verder blz. 38 en 39 van mijn brochure.
- 16 maart 1956: De redacteuren Groen, Jager en Veenhof vergaderen te Kampen over de brief van prof. Schilder. Zij oordelen, dat verschil van inzicht in zaak „Kralingen” voor prof. Schilder geen aanleiding mocht vormen tot het niet-aanvaarden van zijn redacteurschap. Prof. Doekes heeft zijnerzijds geen enkel bezwaar tegen samenwerking met prof. Schilder. Er blijft dus de vier overgebleven redactie-leden niets anders over dan te berusten in de ontslagaanvraag van prof. Schilder. Samen willen zij de arbeid voortzetten. Zij berichten dit nog dezelfde dag aan de Uitgeefster.
- 29 maart 1956: De Uitgeefster verleent aan de redactie ontslag. Zij stelt de redactie in kennis van haar voornemen tot vorming van een nieuwe redactie en verklaart in haar brief dit te doen op advies van prof. H. J. Schilder. De tekst van de brief van de Uitgeefster treft men aan op blz. 57/59 van de brochure „Opheldering”.
- 31 maart 1956: De drie redacteuren Groen, Jager en Veenhof antwoorden de Uitgeefster schriftelijk. De brief treft men aan op blz. 45 en 46 van de brochure „Opheldering”. Zij verklaren, dat zij na het nummer van 21 april te hebben verzorgd, hun redactionele arbeid zullen beëindigen. Tenslotte berichten zij, dat zij niet als medewerkers van „De Reformatie” zullen optreden.
- 13 april 1956: Ds. F. A. den Boeft, voorzitter van de Adviesraad van de nieuwe redactie, schrijft mij persoonlijk over de zaak van de ontslagverlening aan de oude redactie. In de eerste zin van zijn brief vermeldt hij dat, „een kring van mensen breed over de zaken van „De Reformatie” (heeft) gesproken”.
- Hiermee acht ik mijn zeer onplezierige taak om opheldering te geven, voorzover ik en de andere redactieleden van destijds dit kunnen doen, beëindigd. Het komt mij voor, dat ik het aan de lezers kan overlaten, met deze gegevens in hun bezit, samengevat in de brochure en in de daarna gevolgde artikelen in „Opbouw” hun eigen conclusie te trekken over de ontslagverlening aan de redactie, bestaande uit de professoren Doekes, Jager, Veenhof en ondergetekende. Mijn conclusie is: het was een overrompelingsactie, in strijd met alle zakelijke normen, waarvan geldt: Wie wind zaait, zal storm oogsten.
- „Opheldering”, desgewenst te bestellen door overmaking van f 5,— op postrekening nr. 50440 t.n.v. P. Groen, Rotterdam.

TE BERDE

Zondag 12 april jl. mocht ik in de christelijk gereformeerde kerk te Nunspeet meemaken wat men dan noemt een „aangepaste kerkdienst voor geestelijk gehandicapten, hun familie en belangstellenden.”

Er is meen ik in dit blad door dr. Moggré uit Hilversum wel eens meer geweest op deze diensten. En onlangs heeft drs. Woldring geschreven over wat ik nu maar even noem: de kerk en de gehandicapte naaste.

Desondanks wil ik er graag nog eens wat van zeggen.

De dienst was voor mij een belevenis. Om meer dan één reden.

De eerste is niet zulk een mooie, maar ik zal het toch maar zeggen. Ik zat er met een duidelijk gevoel van schaamte. Ook ik heb gehandicapten in mijn omgeving, zoals een ieder wel, maar wat ben ik er vaak achteloos aan voorbij gegaan. Door het meemaken van deze dienst werd deze onzettelijk achteloosheid mij tot zonde. Je kunt immers ook zondigen door iets niet te doen, zoals broeder Milo laatst nog schreef. Het tweede wat me daar duidelijk opviel is dat ik tegelijk gesteld werd voor de prediking van de vergeving van zonden. Voorganger in de dienst was ds. A. v. d. Veer, chr. ger. predikant te Oude Pekela in Groningen. Hij had als tekst het woord uit Ex. 15 : 25, „want Ik, de HERE, ben Uw heelmester” wat door ds. v. d. Veer voor de kinderen vertaald werd: met: „Ik, de HERE, ben Uw dokter”. Hier was een dienaar van het Goddelijk Woord bezig, met een gave, door God gegeven om het Evangelie voor gehandicapte volwassenen en gehandicapte kinderen zo te vertellen, dat het doordrong in de harten. En het was voor de niet gehandicapte hoorders even begrijpbaar en een even zeer noodzakelijke boodschap. En ik dacht aan het woord van de Heiland, dat we moeten worden als kinderen. En: zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Verder trof me dat de dominee samen met een kinderkoortje de ouders toezong.

„Als op 's levenszee de stormwind om U loeit

Als ge tevergeefs uw arme hart vermoeit,

Tel uw zegeningen, tel ze één voor één,
En ge zegt verwonderd: Hij liet nooit alleen.”

Een dominee die goed kan preken en ook nog goed kan zingen:

„Zo in alle moeite, zorgen zonder tal
Wees toch nooit ontmoedigd,
God is overal”.

Ik vind het woord „gehandicapt” eigenlijk maar akelig. Ik weet natuurlijk wat men er mee bedoelt. Maar ze zijn toch alleen maar gehandicapt-wat-de-loop-van-deze-wereld betreft, maar zeker niet wat de orde van het Koninkrijk betreft.

Wat een blijde gezichten.

Wat een leed en verdriet.

En toch: wat een vreugde, die blijft onder alle leed en verdriet.

Er moet veel werk gedaan worden voor deze groep van onze bevolking. Ik weet dat de vereniging Filadelfia veel van dat werk doet. Steun dat werk.

En als U helpen kunt, help dan.

En doe niet als ik, die zo vaak aan deze nood achteloos voorbij is gegaan.

Wat doet onze jeugd in de kerk?

Het is onder ons gebruikelijk de kinderen mee te nemen naar de kerk, „zo haast men zulks hebben kan”. Eigenlijk: zodra ze het verschil tussen de rechter- en linkerhand weten. Daar zit iets moois in. De jeugd „hoort erbij” zeggen we. En het zal waar wezen. De jeugd, „buiten haar weten in Adam verdoemd” is ook „buiten haar weten in Christus” aanvaard en „behoort alzo gedoopt te wezen”. Daarover geen debat alstublieft. Gods beloften zijn voor Abraham en zijn zaad. Nader: voor de gelovigen en hun kinderen.

Dat zijn bij elkaar geteld al zo'n zeven dogmatische termen, waar onze peuters gelukkig niet zwaar aan tillen. Die gaan wel mee omdat ze graag bij vader en moeder zitten en omdat alleen-thuis ook niet alles is. Eenmaal hadden we in onze opvoedingsperiode een kleine meid, die nu eens lekker niet-mee-wou naar de kerk. We zeiden: je mag ook niet mee, blijf maar op je kamer. Er is verder niet over gekikt: de kinderen gingen mee. Zonder dwang. Of — nu ja — wat is eigenlijk „gewaltlose Erziehung”? Zelfs een beloning tast de vrijheid aan.

De kinderen gingen dus mee. Op advies van een bevriende predikantsvrouw gaven we ze wel een pop of een schrijfbloc-met-potlood mee. Dan waren ze zoet. Lieten hun ouders met rust en waren goed bewaard. Bovendien — kunt u eigenlijk zeggen hoeveel er blijft hangen van alle schoons, dat in de kerk te horen valt? Onderschat dit maar niet, lijkt me. Op die jonge leeftijd gaat alle waarneming er in als koek.

Wij hebben ons als gereformeerden dan ook altijd verzet tegen jeugddiensten of zondagscholen. De jeugd „hoort erbij”, is een deel van de kerk, en zou bij afwezigheid de kerk bepaald onvolledig maken. Nergens staat geschreven dat de kinderen als de grote mensen moeten worden — maar wel dat grote mensen als de kinderen moeten worden, willen ze Gods koninkrijk binnen gaan.

Maar verder. Wanneer de jeugd op de leerplichtige leeftijd komt wordt het al anders. Nu gaan ze bewust luisteren als het even kan; of ook bewust zichzelf en anderen vervelen als het niet anders kan. Ze geven problemen. Ze krijgen verwijten over niet-stilzitten. Er gaat nu iets van een protest groeien. De dwang komt in het zicht: móet dat nu altijd, twee maal per zondag? Antwoord: ja, dat hoort zo. Waarom? Omdat ik het zeg. En zo voort. Gelukkig de gezinnen waar de jeugd deze problemen maar overslaat, omdat ze zien dat de ouders zelf gráág naar de kerk gaan. Wanneer de dienst des Heeren een „liefdedienst” is, die ons „nooit verdroot”, dan werkt dat aanstekelijk. Dan zijn de kinderen blij als ze mee mogen doen.

En op dit moment komt de vraag: wat doet de jeugd in de kerk? Naar preken horen die voor grote mensen zijn opgesteld? Naar problemen luisteren die via de kerkelijke pers de studeerkamer zijn binnengewaaid? (Lach niet: wanneer in een kerkelijk blad een goede theologische vondst is gepubliceerd kunt u in een vacante gemeente daar maanden lang over horen preken.) Wat is de rol van de jeugd in onze grote-mensen-bijeenkomst?

De jeugd „hoort erbij”. Accoord, daarover zouden we niet debatteren. Maar dan ook: gelijke monniken gelijke kappen. Als een deel, misschien een groot deel van de preek be-

paald niet voor de kinderen bedoeld is — dan deugt er iets niet. Wanneer daar spitsvondigheden, rethorische hoogstandjes, ketterjachtjes, zweep- en stokslagen en exorcismen plaats vinden — vergeef het dan de jeugd wanneer die daar tabak van krijgt.

Ik denk aan mijn jongensjaren, toen ik 13 of 14 was. De zoon van de scriba vroeg me op weg naar school: hoe kon de dominé gistermiddag dat-en-dat zeggen, denk je? Ik zei: op dat moment moet ik al niet meer geluisterd hebben. Hij: nu ja ik heb het ook van anderen, want een preek kun je natuurlijk nooit uit-luisteren. En een bevriende predikant zei me eerlijk: het was voor ons in de jongenstijd een sensatie, dat tijdens de vacantie een predikant kwam, die je van a tot z aanhoorde zonder je te vervelen! Trouwens ik weet nog van meer predikanten — ze hebben zich helaas niet allen vrijgemaakt — die door de jeugd werden nagelopen: gewoon omdat ze iets zeiden dat de jeugd boeide. Maar de meerderheid van onze preken zijn goed tot heel goed... voor volwassen kerkleden. Niet voor toevallige bezoekers. Niet voor kinderen.

Het probleem is niet nieuw en er zijn al diverse oplossingen gezocht. Laten we er dus nog maar eens aan beginnen.

Onlangs zei een van onze oudste emeriti: ik zie hier veel jongens en meisjes; ongeveer een derde van de aanwezigen is jeugd. Zal ik dan eerst de tekst maar eens voor de kinderen verklaren? Dan kunnen ze de rest misschien gemakkelijker volgen — en dan zijn de ouderen vast voorbereid. De preek kreeg toen de vorm van een thema-met-varianties. De jeugd merkte niet eens dat het thema in de „doorwerking” overging; bleef geboeid zitten luisteren. Zo kan het dus.

In Schotland maakte ik een merkwaardige dienst mee. De jeugd zat vooraan in de kerk en kreeg een „kinderpreek”. De predikant sprak over het gebed. Hij begon met een telefoontoestel van onder zijn kathedraal te voorschijn te gooien, tot verbazing der beschouwers. Hij liet zien dat het een gewoon toestel met een kiesschijf was, waarmee je bakker en melkboer, je oom en tante, mitsgaders je grootouders kon opbellen. Toen zei hij: je belt vaak — en soms is iemand in gesprek of er is een storing of hij geeft geen gehoor. Maar als je bidt spreek je met God. Dat gaat net zo gemakkelijk als met de telefoon. Je hoeft zelfs niet te draaien — maar je zegt met gesloten ogen: onze Vader. En onze Vader is nooit in gesprek, er is geen storing. Hij is altijd bij het toestel en altijd klaar om naar je te luisteren. Je kunt Hem alles zeggen want Hij luistert graag naar je. En als je blijft luisteren geeft Hij je antwoord — soms de volgende dag al. Onthouden? — Zo en de jeugd vertrok met de kinderleidsters naar de sacristie om daar liederen te zingen. Voor de ouderen volgde een iets moeilijker verhandeling over ons gebed en Gods verhoring.

Er zijn ook kerken, vooral in ons land, die speciale jeugddiensten houden. Volgens een deskundige zijn jeugddiensten echter diensten, waar je hoofdzakelijk ouderen aantreft. En dat schiet het doel weer voorbij. Bovendien: al zou je elke zondag jeugddienst houden, dan nog blijft de jeugd buiten de eigenlijke kerk staan, groeit niet op in het klimaat van het koninkrijk Gods. We houden toch

rekening met hardhorenden? Met sociale bevolkingslagen in onze gemeenten? We verwerken toch de laatste nieuwsberichten plus de kwestie-van-de-week in onze preken? Prachtig. Maar dan moeten we zeker rekenen met de jeugd der gemeente. Het kind van vandaag is de vader van de man van morgen. Verwijder het kind uit de gemeenschap der heiligen — en de kerk vindt na een generatie haar einde.

Behalve dus dat de preken voor honderd procent rekening moeten houden met de jeugd, zullen we moeten bedenken dat de samenkomst der gemeente geen hoorspel meer is.

Toch. Het is ontstellend, op uw horloge te constateren hoeveel minuten de predikant voor zichzelf neemt en hoe weinig minuten overblijven voor gemeentezang en offerande, voor activiteit van de gemeente — laat staan voor activiteit van de jeugd. Als we onze tijd een beetje verstaan, en onze verantwoordelijkheid voor de kinderen, dan zal er wel iets moeten gebeuren. Lijkt me. De jaren van de monoloog zijn toch al lang voorbij? Geen hond die het nog gelooft: dat een theoloog alles weet en dat honderden kerkgangers alles moeten slikken. Zelfs de jaren van de dialoog zijn voorbij: de catechismus is er het laatste exemplaar van. We kennen vandaag de uitwisseling, de vraagstelling, de discussie, het forum; we kennen alles — behalve de ouderwetse preekvorm, waarbij een vrijgesteld ambtsdrager (in alle gevallen behalve ingeval van art. 8 DKO tevens een theologisch geschoold ambtsdrager) het woord voert tegen een onmondige schare.

Wanneer na afloop van elke preek gelegenheid zou zijn tot discussie, of laten we althans zeggen: voor vragen stellen, dan zouden wellicht veel bezwaarschriften voorkomen zijn. Wanneer na afloop van elke samenkomst gemeenschappelijk koffie gedronken werd, waarbij de families elkaar regelmatig zouden ontmoeten, dan zou veel groeps- en partijvorming, veel achterklap voorkomen worden. Of zijn onze kerkeraden benauwd, de leden met elkaar te laten omgaan? Dan zijn dat slechte kerkeraden, ik weiger daar aan te geloven. Of zijn onze dominé's benauwd discussie over hun studeerkamer vruchten toe te staan? Dan zijn dat slechte leraars; ik weiger zelfs aan hun bestaan te geloven.

Het is een heel goedkope tirade: „zo spreekt de Heere en discussie verboden”. Want als de Heere werkelijk zo spreekt wil geen gelovige daar iets tegen inbrengen; wil daar zeker meer van weten. Maar als er iets tegen in te brengen valt mag wel eens onderzocht worden, of de Heere waarlijk zo gesproken heeft als de dominé beweerde. En als daar vragen loskomen... mag deze vrucht van de prediking toch niet verstikt worden? Het ellendige is juist dat er geen vragen overblijven!

In de loop der jaren mocht ik zo'n kleine 1200 preekverslagen maken en publiceren. Er zullen niet veel mensen rondlopen die dat kunnen nazeggen. Maar wanneer ik achteraf

deze uittreksels doorlees dan schrik ik van de onbezonnenheden, welke van onze nederige kansel het heelal zijn ingeslingerd. Er zat veel hout, hooi en stoppelen tussen het zilver en het goud!

—o—

Dus alstublieft minder hoorspel. Minder woorden — meer daden. Meer samenwerking. Meer werkgelegenheid voor de jeugd. Er zijn kerken, waar de jeugd allerlei functies krijgt, waardoor ze zich bij de kerkelijke samenkomsten betrokken weet. En dat is geen psychologische valstrik om ze er bij te lappen; dat is de realiteit van het koninkrijk Gods, waarin ook kinderen hun rol voor honderd procent mogen spelen. En verhindert ze maar liever niet.

Er was eens in Amsterdam een beroemd organist, die altijd door drankzucht werd geplaagd; men zegt: tot zijn eigen onuitsprekelijke droefheid. Vaak ging hij op zondagmorgen blijmoedig en nuchter naar zijn wereldberoemde orgel — maar omdat die wijk zoveel kroegjes telde liep hij dikwijls even binnen... en dan bleef de gemeente verstoken van orgelspel. Toen heeft een jeugdvereniging op zich genomen om bij toerbeurt door twee leden per zondag de organist van huis te halen en op zijn orgel te loodsen. Het ontroerde me, toen ik het voor het eerst hoorde.

Er zijn kerken, waar de jeugd samen een kerkelijk koor vormt, om in afwisseling met de massazang te zingen en zo een speels reëlie aan de psalmen te geven. U wist niet dat verscheidene psalmen van huis uit wisselzangen of refreinliederen zijn? O — dan spreken we daar een volgende keer eens over.

Die jeugd kan ook de ontvangst van gasten, het uitlenen en terugnemen van kerkboekjes verzorgen. In het buitenland ben ik vaak zo verwelkomd en van een boekje voorzien.

Die jeugd kan ook collecteren. Waarom altijd die zwartrokken voor dat werk aangesteld? Is het een ambtelijke zaak, gereserveerd voor meerderjarige diakenen? Wanneer de kerk in een flinke reeks blokken werd ingedeeld, en elk blok heeft zijn eigen collectantje, dan is dat eindeloze „collectespel” ook afgelopen. En dat geklets, dat er bij hoort. Dan wordt de inzameling der offeranden een arbeid, waar heel de gemeente aan deelneemt. Dat is wat anders dan dat suffe doorgeven-van-een-zakkie.

Weet u wat de jeugd ook goed kan? Zelf de jongelui bezoeken die uit de kerk bleven. Het gebeurt hier en daar. Het zal je maar gebeuren dat je gespijeld hebt als broekie-van-twaalf en dat na afloop je vriendjes komen vragen: „hé jo waar zat jij? Je plaatsvervanger heeft je dienstje opgeknapt!” Je bent toch uitgerangeerd? — als ouders bedoel ik.

En dan kan de jeugd stoelen zetten, kachels aanmaken, de kerkruimte ventileren, een glaasje water voor de dominé klaarzetten, de lessenaar op hoogte plaatsen, een psalmbordje klaar maken, plaatsen aanwijzen, zo nodig extra stoelen aanslepen, de kerkelijke peuters en babies bewaken, voor een bloempje zorgen... Ach ja, waarom mogen we eigenlijk niet tegen een bloempje aankijken in de kerk? We leren God kennen uit de Schrift, natuurlijk. Maar ook uit de schoonheid van zijn schepping, nog natuurlijker! Daarom nu maar eens een pleidooi voor een bloeiende struik, of een boeket, of een vaste plant, of — als het zuinig moet — één rode roos voor God. Naast de kathedraal dan maar. En daar zorgt de jeugd voor. Na afloop bezorgt de jeugd die bloem bij een zieke. Het zal hem goed doen.

En dan kan de jeugd zo fijn meedoen in de kerkmuziek. Er zijn soms al kerken waar de jeugd die kansen krijgt en benut. Een paar slagwerkertjes, die in samenspel met de organist of pianist ritmische steun bij de samenzang geven. Broodnodig in ons antiritmisch gescharrel. Een fluitist, die een moeilijke psalmwijs er lekker boven uit haalt. Een...

Nee, dat wordt een apart artikel. Daar zit meer in dan een kolom bevatten kan.

VERKIEZEN EN VERKIEZING

7. De verkiezing van Israël en het heil voor alle volken.

De vorige keer hebben we gezien, dat de HERE zijn verkoren volk ook kan verstoten. We mogen ook wel zeggen verwerpen. Maar deze verwerping is niet totaal en niet definitief. In zijn verkiezende liefde laat de HERE een rest of overblijfsel over. Dat doet Hij niet, omdat die rest vroemer of rechtvaardiger of heiliger is dan de massa van het oude volk. Maar dat doet Hij om zijn Naam. Het is dus geen eigen verdienste als een overblijfsel behouden wordt. Het is en blijft genade, als een rest aan verwerping ontkomt. We mogen ook wel zeggen: het is Gods verkiezende liefde, die zich over een rest ontfermt. Want wie genade zegt, zegt verkiezing; en wie verkiezing zegt, zegt genade. Alle roem in mensen is altijd en overal uitgesloten.

Zeer duidelijk komt dit uit in Ezechiël 36 : 22: „Daarom, zeg tot het huis Israëls: Zo zegt de Here HERE: niet om u doe Ik het, o huis Israëls, maar om mijn heilige Naam, die gij ontheiligt hebt onder de volken in wier gebied gij gekomen zijt. Ik zal mij grote naam, die onder de natiën ontheiligt is, die gij temidden van hen ontheiligt hebt, heiligen; en de volken zullen weten, dat Ik de HERE ben, luidt het woord van de Here HERE, wanneer Ik Mij voor hun ogen aan u de Heilige zal betonen. Ik zal u weghalen uit de volken en u bijeenvergaderen uit alle landen, en Ik zal u brengen naar uw eigen land. Ik zal rein water over u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw afgoden zal Ik u reinigen; een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat gij naar mijn inzettingen wandelt en naarstig mijn verordeningen onderhoudt”. Al de zegeningen, die een vernieuwd volk ontvangen zal, heeft het alleen maar aan de HERE te danken. Het ontvangt genade voor en genade na. Het heeft alleen maar te roemen in de HERE.

Leerzaam is ook Ezechiël 20. Dit hoofdstuk heeft in m'n Bijbel het opschrift: De les der geschiedenis. En met recht. Uit de historie van Israël toont de profeet aan hoe de HERE z'n volk verkoos, hoe het volk telkens weerspanning was, zodat het Gods toorn verdiende. Maar hoe de HERE zijn toorn steeds weer bedwong en in genade naar zijn volk omzag.

In Egypte verkoos Hij zijn volk, zwoer een eed dat Hij het zou uitleiden, maakte zich aan hen bekend, beloofde hen te brengen in een land van overvloed. En vroeg hen de afgoden van Egypte te verwerpen.

Maar zij waren weerspanning en de afgoden verlieten zij niet (vs 8). Toen overwoog de HERE, zijn toorn over het ontrouwe volk uit te storten. Maar terwille van zijn naam deed Hij dit niet, om die niet te ontheiligen voor de volken. Zo leidde Hij het volk uit Egypte naar de woestijn.

Daar gaf de HERE de heilige ordeningen en de sabbatten aan het volk. Maar tevergeefs. Ze waren weerspanning en wandelden niet naar Gods inzettingen. Weer overwoog de HERE zijn grimmigheid uit te storten en zijn volk te vernietigen (vs 13). Doch dan volgt er in vs 14: „Maar Ik heb gehandeld ter wille van mijn naam, om die niet te ontheiligen ten aanschouwe van de volken voor wier ogen Ik hen had uitgeleid”. En in vs 17: „Maar Ik ontzag hen, zodat Ik hen niet verdierf en geen einde aan hen maakte in de woestijn”.

Nog eens wendde de HERE zich tot de zonen der vaders, in de woestijn, met de vermaning om niet te wandelen in hun wegen. Maar de nazaten waren al niet beter dan de

voorvaders. En weer overwoog de HERE hen te vernietigen en wel totaal. Maar dan lezen we nog eens in vs 22: „Ik trok mijn hand terug en handelde ter wille van mijn naam, om die niet te ontheiligen ten aanschouwe van de volken voor wier ogen Ik hen had uitgeleid”.

Zo gaat dat nog een poos door. God is getrouw, maar zijn volk steeds weer ontrouw. Het ondervindt Gods straffen. Maar de HERE maakt geen „afgesneden zaak” met zijn volk. Zijn genade houdt de overhand. Gods verkiezende liefde overwint. Want in vs 41 lezen we: „Als in een liefelijke reuk zal Ik behagen in u hebben, wanneer Ik u voer uit het midden der volken... En gij zult weten, dat Ik de HERE ben, wanneer Ik om mijn naam niet met u doen zal naar uw verkeerde wandel en naar uw verdorven handel, huis Israëls, luidt het woord van de Here HERE.”

De HERE komt wel met zijn gerichten over zijn volk. Maar in zijn toorn denkt Hij ook aan ontferming. Er blijft een rest over, die behouden worden en terugkeert naar het land der vaders. In die rest wordt het volk behouden, want die is als een rijstje dat uitgroeit tot een nieuwe boom. Verkiezing is geen starre idee, maar zij openbaart zich in Gods doen met zijn volk. De levende God grijpt verkiezend in de geschiedenis van Israël in. Ook verwerpend, tijdelijk en ten dele. Maar de verkiezende liefde overheerst.

Dat blijkt ook hieruit, dat de verkiezing van Israël niet het einde van Gods wegen met de wereld is. Het oude volk is niet verkoren om alléén het heil des HEREN te genieten. Het bestaat niet om en voor zichzelf. Als het dat meent — en vaak heeft het dat gemeend — dan vergist het zich. Israël moet dienen tot heil van alle volken. God bedoelt niet de redding van één natie, maar van alle volken.

Wij denken als we spreken van verkiezing, meestal aan beperking of inkrimping. Een geliefde tekst is in bepaalde kringen Jeremia 3 : 14: „Ik zal u nemen, één uit een stad en twee uit een geslacht”. Waarmee men maar zeggen wil, dat het getal der uitverkorenen buitengewoon klein is. Er zijn groepen van christenen, die alsmaar aan het inperken of uitsluiten zijn. Het einde is soms, dat ze ook zichzelf uitsluiten van de zaligheid. En dat nog vroom vinden ook.

Zo leren de schriften ons niet. Noch het Oude- noch het Nieuwe Testament. Dat wil ik nu aantonen voor het O.T. Het begint al met Abraham. Als de HERE hem verkiest om vader van een groot volk te zijn, dan heeft Hij daarmee reeds alle geslachten der aarde op het oog. We lezen immers in Genesis 12 : 2: „Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken, en gij zult tot een zegen zijn. Ik zal zegenen, wie u zegenen en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden”.

De HERE is niet alleen maar de God van Israël, zoals andere volken hun goden hebben. Maar het is om met psalm 47 te spreken:

„Want God is de Koning der ganse aarde,
psalmzingt met een kunstig lied.
God regeert over de volken,
God is gezeten op zijn heilige troon.
De edelen der volken zijn
bijeenvergaderd
als volk van Abrahams God.”

We kennen de Bijbel maar slecht als we denken, dat het heil maar voor één volk of — enger nog — maar voor een klein deel van

H. J. Jager - Kampen

dat volk is. Als we het goed verstaan mogen we wel zeggen, dat het heil universeel is. Dat wil niet zeggen, dat eens voor alle mensen alles in orde zal komen. Maar het wil wel zeggen, dat het Evangelie bestemd is om verkondigd te worden aan alle creaturen en dat allen, die de blijde boodschap geloven, behouden zullen worden. Gods verkiezende liefde gaat uit tot alle volken der aarde. Dát profeteerden reeds de profeten van het oude verbondsvolk. Vermoedelijk is dat in veel kringen van christenen niet genoeg doorgedrongen. Mogelijk ook in onze kringen niet?

Ik schrijf nu enkele profetieën over. Zonder veel commentaar. Ze spreken dunkt mij wel voor zichzelf. Er is geen denken aan alle teksten aan te halen, die van het heil voor de volken spreken. Ik zal me in hoofdzaak beperken tot de profeet Jesaja. Die wel de Evangelist van het Oude Testament is genoemd.

Eerst dan Jesaja 2 : 2: „En het zal geschieden in het laatste der dagen; dan zal de berg van het huis des HEREN vast staan als de hoogste der bergen, en hij zal verheven zijn boven de heuvelen. En alle volken zullen derwaarts heenstromen en vele natiën zullen optrekken en zeggen: Komt, laten wij opgaan naar de berg des HEREN, naar het huis van de God Jakobs, opdat Hij ons lere aangaande zijn wegen en opdat wij zijn paden bewandelen”.

Vervolgens noem ik Jesaja 11. Het opschrift luidt: De Messias en het vrederijk. Daarin komen voor de bekende woorden over „de wolf, die bij het schaap zal verkeren” en de „panter, die zich neerlegt bij het bokje” en de „leeuw die stro zal eten als het rund”. Maar daarin komt ook deze profetie voor:

„Men zal geen kwaad doen noch verderf stichten op gans mijn heilige berg, want de aarde zal vol zijn van kennis des HEREN, zoals de wateren de bodem der zee bedekken. En het zal te dien dage geschieden, dat de volken de wortel van Isaï zullen zoeken, die zal staan als een banier der natiën, en zijn rustplaats zal heerlijk zijn”.

Ook Jesaja 25 : 6-8 schrijf ik hier over: „En de HERE der heerscharen zal op deze berg voor alle volken een feestmaal van vette spijzen aanrichten, een feestmaal van belegen wijnen: van mergrijke, vette spijzen, van gezuiverde, belegen wijnen. En Hij zal op deze berg de sluier vernietigen, die alle natiën omsluit, en de bedekking, waarmee alle volken bedekt zijn. Hij zal voor eeuwig de dood vernietigen, en de Here HERE zal de tranen van alle aangezichten afwissen en de smaad van zijn volk zal Hij van de gehele aarde verwijderen, want de HERE heeft het gesproken”.

Ook Jes. 42 is leerzaam. Het is de eerste profetie aangaande de Knecht des HEREN. Er is verschil over of hiermee het volk Israël is bedoeld of speciaal de Messias. Het zou wel eens kunnen zijn, dat beide bedoeld zijn. Maar in elk geval getuigt dit hoofdstuk van het heil voor alle volken. We lezen hier: „Zie mijn knecht, die ik ondersteun; mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb. Ik heb mijn Geest op hem gelegd; Hij zal de volken het recht openbaren... Hij zal niet kwijnen en niet geknakt worden, tot hij op aarde het

recht zal hebben gebracht; en op zijn wets-onderricht zullen de kustlanden wachten... Ik, de HERE, heb u geroepen in gerechtigheid, uw hand gevat, u behoed en u gesteld tot een verbond voor het volk, tot een licht der natiën: om blinde ogen te openen, om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis gezeten zijn”.

Tot slot nog één tekst: „Het is te gering, dat gij Mij tot een knecht zoudt zijn om de stammen van Jakob weer op te richten en de bewaarden van Israël terug te brengen. Ik stel u tot een licht der volken, opdat mijn heil reikte tot het einde der aarde”. Jes. 49 : 6.

BETALING

ABONNEMENTSGELD

Zeer vele abonnees voldeden reeds aan ons verzoek hun abonnementsgeld voor „Opbouw” te betalen.

Degenen die nog niet betaalden verzoeken we beleefd hun abonnement spoedig te betalen, dit spaart kosten en veel administratiewerk.

De prijzen zijn:

voor een geheel jaar f 15,—

voor een half jaar f 7,50

studenten betalen f 12,— per jaar.

Buitenland f 20,— per jaar.

Luchtpost f 40,— per jaar.

De Administratie

Er bestaat helemaal geen woningnood in Nederland

Het is maar goed dat de politie zo gauw — lekker nog vlak voor Pasen — de 'bezitters' van die twee leegstaande panden in Amsterdam op straat heeft gezet. Die huizen waren immers hun eigendom niet. Wat hadden ze er te maken? Die lieden doen net of iedereen het recht heeft om zomaar te gaan wonen waar hij wil.

Ja, als er nou nog woningnood was... Maar die is er allang niet meer. Kijk maar in de advertentiepagina's van de kranten. Hele reeksen huizen staan voor ieder te koop, in alle delen van het land. Voor nog geen 30.000 gulden heb je al een tweekamerflatje. En wie daar nog 20 of 30 mille op kan toeleggen vindt herenhuisen te kust en te keur.

Iedereen weet toch al lang dat die hele woningnood een fabeltje is. Huizen zijn er volop. Als je maar zorgt dat je geld genoeg hebt. Een half miljoen bijvoorbeeld. Daarvoor koop je zelfs een villa in Rotterdam-Kralingen met garage, terras, centrale verwarming, een boomgaard, zes kassen, 6741 vierkante meter eigen grond en nog een chauffeurswoning op de koop toe.

Als je die vijf ton niet hebt wordt het wat moeilijker. Je kunt dan natuurlijk proberen chauffeur te worden bij de man die wél een half miljoen voor dit buitenkansje over heeft, maar dat is de weg van de minste weerstand. Het is allemaal een kwestie van geduld hebben en zuinig zijn. Gewoon blijven wonen in je krot, of in je vochtige kelder, of op je gamele zolderkamer. En maar sparen.

Net zolang sparen tot je bijvoorbeeld 350.000 gulden hebt opgespaard. Dan koop je immers meteen dat rustig gelegen, riante landhuis even buiten Amersfoort met 15.000 vierkante meter grond, een zomerbungalow,

een grote garage en wat er verder bij zo'n buitenhuisje hoort. 't Is wat prijzig, maar dan heb je ook een huis met een eigen biljardzaal en met een woonkamer die alleen al groter is dan zo'n ordinaire woningwetflat waar een heel gezin in leven moet.

Wie met minder genoeg wil nemen kan trouwens al veel goedkoper terecht. In een vierkamerflat bijvoorbeeld aan de Zeekant in Scheveningen. Daar wordt ook heel mooi gebouwd. Machtig uitzicht over zee. Luxe uitvoering en afwerking. Liften, centrale verwarming, garage, concierge — alles zit erin. Vier kamers voor anderhalve ton.

Zo kunnen we heel lang doorgaan. Op de advertentiepagina's word je ermee doodgegooid: riante bungalows in Zoetermeer, reeds vanaf 145.000 gulden; een vrijstaande villa in Wassenaar voor nog geen drie ton; riante vierkamerflats in Rotterdam voor 110.000 gulden; een vrijstaand landhuis (ideaal voor grotere gezinnen) in Bussum voor 395.000 gulden; en verder natuurlijk volop huizen in alle delen van het land voor bedragen tussen een halve en een hele ton.

Laat dus niemand ooit meer zeggen dat er niet met man en macht aan de volkshuisvesting wordt gewerkt. De huizen schieten als paddestoelen uit de grond. De bouwers adverteren zich blauw om ze aan de man te brengen. En nog raken ze hun prachtige nieuwe huizen soms aan de straatstenen niet kwijt. Maar wie z'n schuld is dat? Niet van de bouwers. Zij doen heel erg hun best. Het ligt natuurlijk aan de mensen die domweg beweren dat die huizen te duur zijn.

Maar de bouwers MOETEN zulke prijzen wel vragen. Neem nu die flat met 77 appartementen op het landgoed Stoephout in Was-

senaar. De advertentie zegt daarvan: 'Behalve het fraaie landgoed en de directe omgeving, waarin o.m. het Kasteel Oud Wassenaar, biedt het wonen in dit moderne gebouw extra faciliteiten zoals b.v. de aanwezigheid van een directie, de eveneens inwonende huismeester, de dagelijkse dinerverzorging, de logeerkamers voor de gasten, de huishoudelijke en andere assistentie enz.'

Is het dan een wonder dat zoiets moois veel geld kost? 'Het woonrecht van deze selecte appartementen — bestaande uit 2 tot en met 5 kamers — kan worden verworven door aankoop van een participatiebewijs. De koopsommen hiervan variëren van f 142.500 tot f 225.500', zegt de advertentie. Er staat niet bij dat de koper ook nog 425 gulden per maand aan service-kosten moet betalen, maar daar gaat het nu niet om.

Deze flat was bedoeld als een beleggingsobject van Blaauwhoed en het Shell Pensioenfonds. Eerst hadden ze de flats willen verhuren. Maar dat lukte niet. Er zijn namelijk niet genoeg mensen die een huur van 18.000 tot 20.000 gulden per jaar voor een flat willen betalen. En daarom worden die flats — uit armoe dus — nu verkocht.

Het lijkt misschien gek, maar dat lukt wel. De verkoopleider heeft dat in een interview met Elsevier uitgelegd. Wie zo'n flat huurt moet immers de hele huur zelf betalen. Maar als je — uit eigen vermogen — zo'n flat koopt gaat het renteverlies van je belastbaar inkomen af en dan betaalt de staat soms wel voor 60 of 70 procent mee in de kosten van je huis. Je moet namelijk nogal rijk zijn om een flat in Stoephout te mogen komen. En hoe rijker je bent, hoe meer het rijk aan je huis betaalt.

Zo blijkt dus duidelijk dat er in Nederland eigenlijk helemaal geen woningnood bestaat. Hoogstens is het een kwestie van geldnood. Daarom is het ook niet nodig om veel meer goedkope woningen te bouwen. We hoeven er alleen maar voor te zorgen dat het geld beter wordt verdeeld.

(Uit: „De Gids” - 15 april 1970 - uitgave van het C.N.V.)

Persschouw

In het Friesch Dagblad van 8 september 1969 stond het volgende te lezen:

Geschorste lector geeft visie op behandeling.

„Als een kerkelijke vergadering, hetzij het Curatorium van de Theologische Hogeschool, hetzij een commissie van onderzoek voor een synode, hetzij uiteindelijk een synode van vrijgemaakte kerken ten aanzien van broeders, die bij haar in dienst staan, en die, vanwege gewetensbezwaren, weigeren een opdracht te vervullen, uitsprekt, dat „zij een zware zonde hebben begaan van staking en woordbreuk, waarover het oordeel des Heren komt”, dan moet het vanzelf spreken, dat zij voordien met deze broeders op het hoogste niveau hebben gehandeld: „het oordeel des Heren”.

Een dergelijk contact is met ons, die in de ogen van het curatorium en de commissie I van de synode, en nu door de synode als zondaars zijn gedoodverfd, nooit gezocht, nocht ooit, ondanks ons herhaald verzoek, toegestaan. Onze mondigheid in Christus, die wij, nadat zij ons in 1944 door de toenmalige synode van de gereformeerde kerken was ontzegd, niettemin, als leden van Zijn lichaam, van Hem mochten behouden, is in deze kring niet gehonoreerd. Terwijl toch juist het intact laten van deze mondigheid de garantie kan bieden van ruimte en licht en een frisse atmosfeer, zodat de waarheid niet verstart tot een onverteerbare ergernis, maar de werstijn gaat bloeien als een roos. Indien men echter de kennis van Christus' naam particulier wil houden slechts voorbehouden aan een kring die tegensprekers weert, dan kan zij niet meer worden verspreid als een welriekende geur. Dan devalueert men de termen „staking”, „woordbreuk”, „oordeel des Heren” tot een particuliere banvloek. Gebezigd, omdat men zijn autoritaire hoogheid niet erkend zag. Show voor de eigen kring, een aanfluiting voor degenen die buiten staan.

Het contact vond niet plaats. Buiten lectoren om had het curatorium een attestenbesluit in het leven geroepen, dat hoogleraren de vrijheid gaf om attesten van kerkeraden, die zich niet wensen uit te spreken over de z.g. Open Brief, ontoereikend te achten bij aanmelding van studenten voor inschrijving of examen, en zelf aan te vullen door een speciaal onderzoek op de confessie. Ik gaf aan mijn bezwaar hiertegen uitdrukking in een brief aan het curatorium op 10 oktober 1967: „Het enige orgaan, dat de hoogleraren zou moeten terugroepen tot hun eigenlijke taak, het Curatorium, heeft de bisschoppelijke macht, die hun nu al jaren lang door arge loze volgelingen werd toegeschoven, op hun verzoek, voor hen gefixeerd. Het „attestenbesluit” geeft aan de hoogleraren, wel te verstaan aan hoogleraren van een bepaalde structuur, de bevoegdheid om te bepalen, welke de getrouwe kerken zijn en welke niet”. Er volgde in de brief: „Hoogleraren mogen van U de attesten van de h.i. ondermaatse kerken corrigeren, attesten, afgegeven door Christus' eigen, daartoe gestelde, ambtsdragers. Het attestenbesluit is een structurele breuk in de T.H.S.: het ontzenuwt daarvan alle positieve arbeid en werkt als een vloek”.

Hierover handelde het curatorium nimmer met ons, integendeel. Het achtte, dat lectoren gerust hun medewerking konden verlenen aan de vaststelling van examina, omdat het controleren van de attesten hen in hun functie van lectoren niet regardeerde, en het eiste gehoorzaamheid (brief van 6 oktober '67): „Curatoren zijn van oordeel, dat u, zonder dat er voor u enige verandering ligt in het z.g. „attestenbesluit” uw arbeid (doceren en examineren) kunt gaan verrichten en zij eisen daarom van u, dat u schriftelijk voor 11 oktober a.s. zult mede delen, dat u uw volledige arbeid weer zult aanvangen. Curatoren zijn gaarne bereid, nadat u weer uw taak op u hebt genomen, de bezwaren, die er bij u bestaan, met u zo spoedig mogelijk door te spreken tot eventuele opklaring van de situatie”.

Wij achtten, dat deze eis onverbloemd het „Befehl ist Befehl” inhield, en dat wel tot het zich onderwerpen aan een besluit, dat niet met

alle docenten was doorgesproken, en dat, zoals nu blijkt, uit het rapport van commissie I volgens de commissie mitsdien geen rechtskracht kon hebben. Natuurlijk kan men een lectoraat proberen te ontmantelen tot een soort werkgemeenschap-zonder-enige-verantwoordelijkheid, een computer, om zo te zeggen, maar dat zal moeilijk lukken voor degenen, die het vervult. Door onze medewerking zou een kerkeraad-in-volle-rechten gedisqualificeerd, en onder zijn opzicht staande leden worden uitgeleverd aan een nieuwe inquisitie. En dit gold dan „slechts” de studenten, de docenten bleven — dat zou toen nog teveel opschudding hebben verwekt — voorlopig ongemoeid. Tweeërlei weegsteen dus ook. Toen wij bleven weigeren nam het curatorium het schorsingsbesluit, dat de vermeende overtreding op bovengenoemde wijze qualificeerde. Ook de commissie, die dit jaar vanwege de synode-Hoogveven ons uitnodigde „ter informatie en verificatie” sprak niet op het niveau van deze qualificatie. Ons werd een vragenlijst voorgelegd, waaraan wij ons stipt en uitsluitend hadden te houden. Deze bevatte o.a. bovengenoemde passage's uit mijn brief van 10 oktober '67 maar niet, zoals men mocht verwachten, ingeleid door de vraag: „Wat hebt u met deze uitspraak toch wel bedoeld”, maar met de vraag: „Staat br. Buwalda hier nog achter?”

Toen wij bezwaar maakten tegen de eis, deze vragenlijst als totalitair te beschouwen, en ik dit wilde toelichten door genoemde inleiding inadavaat te achten, viel de voorzitter mij in de rede en stelde mij de ultimatieve vraag, of ik de hele vragenlijst-als-zodanig wilde beantwoorden of niet. Toen wij antwoordden, dat wij op die wijze slechts een ontoereikend beeld konden geven van de ernst van het niveau van onze zaak, en wij rechtens het curatorium als onze tegenpartij tegenover ons wilden hebben, zodat aanklager en aangeklaagde ten overstaan van de commissie zich zouden kunnen rechtvaardigen, werd ons verzocht heen te gaan. Een verloren dag. Sindsdien hoorden wij niet meer. En nu j.l. dinsdag 2 september. Dinsdag 26 augustus kwamen twee afgevaardigden¹⁾ ons binnen 48 uur citeren: „Een werkgeefster had het recht haar werknemers voor zich te doen verschijnen op de tijd, die haar paste.” Op ons dringend verzoek is dit nu uitgesteld tot j.l. dinsdag. Met pijn. In het „Nationaal Dagblad” werd gezegd: Op verzoek van lectoren zelf om zich te verantwoorden in openbare zitting van de synode. Erg welwillend blijkbaar. Zeker, zeker. Toen de vorige synode onze zaak wilde bagatelliseren hebben wij dat verzoek gedaan. Maar hoé werd dit nu ingewilligd? Zonder onze bezwaren te honoreren. Nadat de synode maar alvast het attestenbesluit had bekrachtigd. Vandaar dat comm. I in de aanvang van haar rapport de zaak der lectoren praktisch beslist achtte. Collega Mulder heeft onze zaak toen toegespitst op het „Tweeërlei weegsteen”, en onomstotelijk bewezen, dat dit was toegepast, in de strijd met het heilig Woord van God. Maar de synode bleef staan op haar autoritair niveau met het bekende gevolg: de schorsingsbul volledig gehandhaafd, in dezelfde terminologie. Daarmee is het Woord van God misbruikt, gedevalueerd tot een banvloek-voor-particulier-gebruik.

Onbegrijpelijk, als men de nood van de wereld van nu kent, die van de Kerk verwacht, dat zij zonde zal noemen, wat zonde is. Als zij deze ernst niet wenst te behartigen raakt ze vleugellam.

4 september 1969.

D. J. Buwalda.

¹⁾ Ds. van Dijk, hoofdredacteur van de Geref. Kerkbode voor Groningen, Friesland en Drente, wijst in dit blad van 4 oktober 1969 deze voorstelling van zaken verontwaardigd van de hand. Inderdaad heb ik, korthedshalve, hier een te compacte formulering gegeven. Die ik in deze noot zal corrigeren. Intussen moge de lezer oordelen, of het verschil zo erg groot is, en of, door het hiervolgende woord, er toch geen pressie is uitgeoefend op ons door deze mededeling van een afgevaardigde der synode, toen hij uitsprak, dat hij liever het woord „citeren” niet wilde gebruiken. Gebruikte hij het dan, of niet? Nu volgt de „correctie”.

¹⁾ Ons uitnodigen ter synode te verschijnen op een tijdstip ter keuze maar dat gelegen was binnen een periode van 48 uur. Toen wij bezwaar maakten, en dit bleven maken, sprak één der afgevaardigden uit: „Een werkgeefster had het recht haar werknemers voor zich te doen verschijnen op de tijd, die háár paste. Hij wilde —

zei hij — het zware woord „citeren” liever niet gebruiken”. Op ons dringend verzoek is het dan toch nog uitgesteld tot dinsdag j.l. 2 september (= binnen één week).

12 januari 1970.

Boekbespreking

H. Verweij „God in Israel”

Vraaggesprekken en visies over de Joodse apartheid, profetie en toekomst. Uitgave van Buijten & Schippersheijn, 123 pag. f 8,—.

„Het grootse, onuitsprekelijke gebeuren van onze tijd is Israël, waarin wij het aangezicht van God steeds duidelijker gaan onderkennen... Velen gaan beseffen, dat een vergeefs weggedeneerde God achter Israël staat, met alle implicaties en consequenties daarvan.” Met deze uitspraken eindigt dit nieuwe boek van H. Verweij, een journalist uit Rotterdam. Hij komt tot deze uitspraken na 5 gesprekken met vooraanstaande Israëli's, en na een drietal hoofdstukken, waarin Verweij zijn eigen visie op grond van de bijbelse profetieën uiteenzet (getiteld: 'het scenario van de eindtijd', 'waarheid en werkelijkheid in Israëls profetie', en 'de christelijke Christus en de Joodse Messias'). Daartussen staat als verbinding tussen de gesprekken en zijn eigen visie nog een hfst. over de Messianic Assembly, een vereniging van Joden-christenen, die in de oprichting van de staat Israel het begin van de eindtijd zien.

Gesprekken lezen is altijd boeiend. Verweij neemt ons bij wijze van spreken mee in de huiskamer van verschillende Israëli's. Hoe denkt en gelooft de moderne Israëliër? Daarvan krijgen we hier een indruk. Niet altijd een aangename: nooit heb ik mij dit zo gerealiseerd, dat voor Joods besef de haat en vervolging hun door de christenheid zijn aangedaan. Het christendom is voor velen van hen niets dan een 'trauma' (zo zegt Werblovsky). Moeten wij uit die gewondheid hun in deze gesprekken vaak zo superieure en zelfgenoegzame houding verklaren? Prof. Werblovsky ziet in een gesprek met christenen geen winst en acht het christelijk geloof voor Joden 'niet relevant' blz. 13.

Een andere onaangename ontdekking; wet en profeten wordt wel op alle scholen onderwezen, de moderne Israëli op hetzelfde vlak als hij ons de bestudering van de werken van Vondel (Dr. Arnon).

Hiertegenover staat, wat ik voorheen niet wist, dat die oude Thora dan toch maar in het moderne Israël op bepaalde hoofdpunten in de praktijk wordt onderhouden (de viering van de Sabbat en de besnijdenis) wat Verweij ondanks alles toch ziet als een bewijs van diepere verbondenheid met het Woord van God.

En... er zijn zeker ook orthodoxe Joden en uit het gesprek met enkele van hen blijkt, hoe zij door alles heen vast houden aan de bijzondere roeping van Israël „om existentieel Gods Woord te realiseren” in de wereld, blz. 39.

Natuurlijk wordt in de gesprekken veel meer aangesneden, dit is maar iets daaruit. Na deze gesprekken komt Verweij met zijn eigen visie. In hfst. 8 en 9 laat hij zien hoe onze tijd lijkt op de in de bijbel voorzegde eindtijd: bij allerlei vooral politieke beslissingen staat het welzijn van onze gehele wereld op het spel. De idee van een wereldregering onder één leider behoort niet tot de utopieën. Verweij meent dat de grote gebeurtenissen van de eindtijd zullen plaatsvinden rond de vlakte van Jizreel (Harmagedon) (Openb. 16:16), de tempel (Mt. 24:15) en Jeruzalem (Openb. 29:9). Hij wil het noemen van die plaatsen niet figuurlijk opvatten. Aan de plaats en betekenis van het volk Israel, dat zich intussen op die plaatsen gevestigd heeft, wijdt Verweij dan zijn laatste hoofdstukken. Verweij laat zien, vanuit de O. Tische profetieën en de voortzetting daarvan in het N.T. hoe met de verwerping van Christus de rol van Israël (als volk) in Gods heilsplan niet is uitgespeeld, maar dat voor Israël nog steeds de roeping geldt om onder leiding van de Messias tot een zegen te zijn voor de volkeren der wereld. Dat ziet Verweij gebeuren in wat we zouden kunnen noemen de tijden van het Koninkrijk, die aanbreken, als Jezus voor de tweede maal zal zijn verschenen, en voor Israël het Koninkrijk zal oprichten, Hand. 1:6,7.

Wat aanspreekt in dit boek van Verweij is de reële wijze, waarop hij de profetieën in de bijbel leest, ze ernstig neemt, en vandaaruit worstelt om de ontwikkelingen rondom Israël in onze tijd in profetisch licht te bezien. Niet altijd is hij even stellig als aan het eind van zijn boek, zie blz. 93. Zijn uitgangspunten lijken mij juist, en dat is: afzien van het vergeestelijken van de profetieën in de Schrif, en: ze serieus nemen als Gods Woord over onze wereld en het volk Israël, tot vandaag toe. Ook dan, als dat lijnrecht ingaat tegen het moderne levensgevoel, dat niet wil weten van een, wat Verweij noemt 'supra-naturele werkelijkheid'. Breder in „Ik ben, die Ik ben” een eerder boek van zijn hand (dl. 2) laat hij zien, hoe de modernste ontdekkingen van de wetenschap dat bijbels wereldbeeld juist ondersteunen. Soms doet hij hier denken aan de Engelse schrijver C. S. Lewis, die d.m.v. science-fiction romans vaak hetzelfde wilde duidelijk maken.

Enkele punten van kritiek zijn: Verweij neigt naar wat men wel noemt de 'twee wegen leer', dat wij, christenen uit de heidenen behouden worden door geloof in Christus, maar Israël door de onderhouding van de Thora. Of leid ik dit ten onrechte af uit bijv. een uitlating als deze: „als een Jood reeds 'seculair' is door 'eenvoudig' de Wet te betrachten en een gerechtigheid na te streven, die hem door gevoel en traditie is ingegeven en de Middelaar noch de Heilige Geest kent, dan is hij als Jód gelovig voor God en de mensen” blz. 97? Ik zou hier de vragen willen stellen, die Paulus stelt in Rom. 2. De Romeinen-brief leert, dacht ik, dat er maar één heilsweg is, nl. door het geloof in Christus alleen.

Vraagtekens zet ik ook achter Verweij's visie op de gemeente (hfst. 10). Hij meent, dat het O.T. nergens de vorming van de kerk — de gemeente van christ-gelovigen uit alle volken — voorziet. De tijd, dat God de kerk vergadert is een tussentijd, die niet door de profeten werd voorzien. „De gemeente is onvoorzien, van eeuwigheid uitverkozen, en heeft i.t.t. Israël een hemelse bestemming.” Steeds als Verweij spreekt over de gemeente heb ik het gevoel, dat hij spreekt over een kerk van extra ingewijden. Ik geloof, dat het juist wél in het O.T. is voorzgd, dat het heil zal uitgaan naar alle volken, wat in het N.T. gebeurt in de zegetocht van het Evangelie. Vele N. Tische teksten spreken hiervan (Rom. 9 : 25, 26, 30, 10 : 19, 1 Petrus 1 : 10, 2 : 1—10, Hebr. 8 : 13).

Dit boek van Verweij is een interessant boek en vruchtbaar om in het nadenken over de vragen rond Israël vanuit de Schrift verder te komen.

W. G. Rietkerk

KERKNIEUWS

Beroepen: te Haarlemmermeer O.Z.: ds. H. van Ommen te Zaandam; te O-Flevoland-B: ds. C. G. Bos te Zwolle; te Utrecht-Centrum B: ds. W. Triemstra te Vrouwenpolder; te Leens en Zuidbroek-Veendam: ds. J. Slotman te Urk; te Sliedrecht (A): ds. A. koers te Gorinchem.

Wolfheze — Door het buiten het verband stellen van de kerkeraad te Wolfheze werd deze gemeente gehalveerd. In verband met het niet meer erkennen van ds. J. C. Janse als gereformeerd predikant door de kerkeraad te Oosterbeek, ging een deel der gemeente zich van het besluit van deze kerkeraad onttrekken en bleef ds. Janse erkennen als hun Herder en Leraar.

Op een vergadering van 16 maart werd een oplossing gevonden, tot een samengaan van beide gemeenten.

Hierdoor is ontstaan de Ger. Kerk (vrijgemaakt) **Oosterbeek-Wolfheze** met als predikant in combinatie met Velp ds. J. C. Janse.

Deze dingen hadden — eenmaal — bezig een zeer vlot verloop. Reeds 22 maart is ds. Janse in de Dienst des Woords voorgegaan.

De diensten worden niet meer in Oosterbeek maar in Wolfheze gehouden, Lawijckerhof 1, met als tijden nu 's morgens te 10.30 uur en 's middags te 7.00 uur.

Er was blijdschap in de vergadering toen men deze combinatie tot een feit kon stellen. In de morgendiensten zal voorlopig voor blijven gaan ds. G. Roukema uit Ede. Deze bleef al steeds de morgendiensten vervullen. Het adres is voorsnog: Heelsumseweg 50, Wolfheze, tel. 08308-259.

De Here maakte alles wel!

L. van Gorkum, scriba

ADRESSEN

Amsterdam-West: scriba: G. J. Helder, Bos en Lommerweg 200-III, Amsterdam-West, tel. 020-162640.

KERKSCHERING IN ZWOLLE

Een brochure over de gebeurtenissen, die hebben geleid tot de breuk in de kerk en de classis Zwolle.
Prijs f 2,—.

Bestellen bij de scriba, M. Lok, Wilhelminastraat 6 te Zwolle of bij G. J. Vrijmoeth, Frederikplein 10 te Zwolle.

TEUN BOS

en

ANNEKE HUISMAN

delen U, ook namens hun ouders, mede, dat zij op D.V. 29 april in het huwelijk hopen te treden.

De voltrekking zal plaats hebben 's middags om 2 uur in het gemeentehuis te Steenwijk.

Ons huwelijk zal kerkelijk worden bevestigd om 2.45 uur in de Geref. Kerk, Westwijkstraat 31, door de Weleerwaarde Heer Ds. N. 't Hart.

Steenwijk, april 1970
H. de Vroomestraat 93
Tukseweg 62

Receptie op de trouwdag 's avonds van 20.30 tot 22.00 uur in hotel „de Gouden Engel”, Tukseweg 1 te Steenwijk.

Voorlopig adres:
Tukseweg 62, Steenwijk.

Boekenveiling te Amsterdam

Op dinsdag 28 april a.s., 's avond om 7 uur n.m. zullen enkele belangrijke theologische bibliotheken geveild worden w.o. de bib. van wijlen ds. H. G. GROENEWOUD te Amersfoort.

Er komen zeer zeldzame werken in veiling, m.n. op kerkhistorisch terrein.

De catalogus wordt U op aanvraag gratis toegezonden.

BOEKHANDEL - ANTIQUARIAAT

TON BOLLAND

v/h H. A. van Bottenburg N.V.
Prinsengracht 493, Amsterdam
Tel. 0 20 - 221921

De Administratie van het Weekblad Kerknieuws zoekt iemand als

administratief (en eventueel enig journalistiek) werk

kan verrichten.

Zelfstandige en afwisselende werkring. Goede salariering. Ook andere arbeidsvoorwaarden zijn gunstig. Er wordt rekening gehouden met vakantieplannen.

Sollicitaties aan: Drs. N. Scheps, Postbus 2100, 's-Gravenhage. Telefoon (070 - 8383772).

E D E
Chr. Mavo — W. J. Bitterstraat 2
Gevraagd

LEREER

met ambitie en/of event. bevoegdheid voor aardrijkskunde, geschiedenis of natuur- scheidkunde. ± 30 uur.

Soll. aan de directeur H. Geerling, Beatrixlaan 24, Ede. Tel. 0 8380 - 11708 (huis 10914).

Het maandblad *Wapenveld* gaf een ruim 40 blz. tellend themanummer uit over

DE GEREFORMEERDE GEZINDTE

(een portret)

Ook úw portret zit er bij! U ontvangt het franco thuis door f 2,50 te storten op giro 266906 t.n.v. Adm. Wapenveld, Delft. Het nr. werd samengesteld door Prof. Dr. S. v. d. Linde, Drs. A. Noordeggraaf en de redactie.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerwerk